

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาขอนำเสนอสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียง และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ตามลำดับ
2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีขนาดหมู่บ้านแตกต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ควรจัดให้มีแหล่งข่าวสารข้อมูลทางการเมืองอย่างทั่วถึงในทุกชุมชนหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารทุกชนชั้นอาชีพ มีค่าความถี่สูงสุด และด้านที่มีค่าความถี่ต่ำสุด คือ ด้านการเลือกตั้ง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน

รู้ดีว่าการเมืองเป็นเรื่องของประชาชนเองและประชาชนเป็นผู้กำหนดทางการเมืองด้วยการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง มีค่าความถี่สูงสุด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าโดยรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันนี้เรื่องของทางการเมืองในประเทศไทยมีความตื่นตัวค่อนข้างมากการแข่งขันในทางการเมืองการช่วงชิงอำนาจและการหาแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมืองที่ไม่ลงตัวกันในทุกวันนี้ซึ่งดูจากข่าวสารที่ออกมาให้เห็นอยู่ทุกวันจึงทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวในการที่จะเข้ามารับรู้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในทางการเมืองมากขึ้นเพราะประชาชนได้ได้เห็นถึงสิทธิและผลประโยชน์ที่จะได้รับในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนเองในระบอบประชาธิปไตย และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเมืองมากขึ้น และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมจึงมีเวลาที่จะได้เข้าไปพบปะพูดคุยกันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ มาก เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบในการเลือกตั้งและเข้าร่วมในการเรียกร้องกดดันรัฐบาลได้ทำตามข้อเรียกร้องของกลุ่มตนเองและมีสิทธิ์ที่จะได้รับรู้ถึงข่าวสารต่าง ๆ ทางการเมืองที่เกิดขึ้นซึ่งมีผลส่งกระทบมาถึงตนเองและชุมชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรวิชัย (2545 : 5-6) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในทางการเมืองว่า การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาลรวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน และโดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็ควรที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนในทุกๆระดับมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง และแนวความคิดของ สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2548 : 371) การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เป็นดัชนีตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบบประชาธิปไตย ในสังคมใดที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองสูงก็ย่อมจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ถ้าในสังคมใดประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรพล ใจคุ้ม (2544 : 58) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป เช่น เรื่องการ ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้ง การสนทนาทางการเมืองกับผู้อื่นและการร่วมรณรงค์หาเสียงอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ สิ้นธุ์ มุ่งดี (2545 : 82) ได้ศึกษาเรื่องสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นใน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสตรีในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษารายได้ อาชีพ ประสบการณ์การเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการฝึกอบรมความสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น นัญจิกาล ศรีจันทร์โท (2552 : 100) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิทย์ จันทะ (2547 : 92-97) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความสนใจเรื่องการเมืองเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือช่วยในการหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ และการติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

2. จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า

2.1 ด้านการเลือกตั้ง ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็เพราะการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิมีอำนาจอธิปไตยกันทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์เพื่อไปทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศดังนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรมประชาชนสามารถมีส่วนร่วม

ในกระบวนการเลือกตั้ง ได้ดังนี้ สอดส่องดูแลการเลือกตั้งแจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยพร้อมเพียง ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยเป็นสมาชิก หรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง ดังนั้นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านของการเลือกตั้งและคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในด้านของการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรพล ใจคู่ย์ (2544 : 58) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป เช่น เรื่องการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนทนาทางการเมืองกับผู้อื่นและการร่วมรณรงค์หาเสียงอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการรณรงค์หาเสียง ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรณรงค์หาเสียงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้แสดงเจตนารมณ์ในทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงให้ความสำคัญในการเข้าร่วมในการรณรงค์หาเสียง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะในการกำหนดว่าในการเลือกตั้งในแต่ละครั้งการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงในแต่ละครั้งจะเป็นการกำหนดถึงตัวบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นสิทธิ์เป็นเสียงแทนประชาชนในการกำหนดทิศทางในการบริหารประเทศซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งดังนั้นประชาชนจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ กฤษ เอื้อวงศ์. (2547 : 27) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชน ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักการเมืองและเปิด โอกาสให้ประชาชนร่วมตัดสินใจว่าใครจะมาเป็นผู้ปกครองของตน นอกจากนี้การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นการให้สิทธิ์กับประชาชนในการกำหนดแนวโน้มของนโยบายที่จะมีผลต่อทั้งชีวิตส่วนตัวและส่วนรวมของประชาชน และ เพียงกมลมานะรัตน์ (2547 : 34) กล่าวว่า การรณรงค์หาเสียง คือ ความพยายามที่จะแจ้ง บอกรให้ทราบ ชักจูง และระดมอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่ไปกับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกัน ไม่ออกในส่วนของ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้ จำแนกการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งออกเป็น 4 ประเภท คือ ประเภทแรก การรณรงค์หาเสียง

เลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ ประเภทที่สอง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ประเภทที่สาม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล และประเภทที่สี่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพจน์ แก้วเจริญ (2553 : 81-82) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและพบว่าประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการ ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอภมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันนี้เป็นยุคที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ การแสวงหาความรู้ใหม่ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลักขณา ศรีวัฒน์ (2544 : 48) คือ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนที่ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง เพื่อที่จะสามารถปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เสกสรร ทักสิน (2553 : 72-73) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยน้ำคำ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยน้ำคำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน อยู่ในระดับมากมี 2 ด้าน คือ ด้านการรับทราบข่าวสารทางการเมือง และด้านการเลือกตั้ง

3. ผลจากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภอภมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามขนาดหมู่บ้าน พบว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ว่าจะเป็นคนเมืองหรือคนชนบทการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองก็มีมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าช่องทางในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ของประชาชนนั้นมีหลายช่องทางทำให้ได้รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น และในทุกวันนี้ประชาชนเข้าใจและรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการที่จะเข้ามาตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลหรือนักการเมืองในการทำหน้าที่บริหารประเทศ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรวิไล ไชยสาร (2545 : 5-6) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในทางการเมืองว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพล

ต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน และโดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็ควรที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนในทุกระดับมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการในทุกระดับของกระบวนการทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ทราบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก แต่เพื่อที่จะให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังคงอยู่ในระดับมากหรืออยู่ในระดับมากที่สุด เทศบาลตำบลหนองแปน อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนี้

1.1 ด้านการเลือกตั้ง ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเป็นของประชาชนเองและประชาชนเป็นผู้กำหนดการเมืองด้วยการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้ทางองค์กรภาครัฐควรที่จะมีสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการให้ข้อมูลทางการเมืองให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองให้มากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความ เป็นประชาธิปไตย และได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองไม่ได้มีเพียงการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น

1.2 ด้านการรณรงค์หาเสียง ควรมีประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเดินขบวนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองหรือการรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงมากขึ้น โดยชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิ มีป้ายประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนถือ มีสื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์

ให้ประชาชนได้ มีสติ๊กเกอร์ให้ประชาชนติดตามรถตามบ้าน เพื่อเป็นการรณรงค์
ประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงทุกแหล่งในชุมชน

1.3 ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ควรจัดให้มีแหล่งข่าวสารข้อมูล
ทางการเมืองอย่างทั่วถึงในทุกชุมชนหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารทุกชนชั้นอาชีพ
การเสนอสื่อทางการเมืองควรเสนอให้นำติดตามไม่เสนอข่าวเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้เป็นที
น่าเมื่อสำหรับประชาชนซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่ยอมติดตามข่าวสารทางการเมือง
ทั้งนี้ทางองค์กรที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีแหล่งข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงในชุมชน เช่น
หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย หรือแม้แต่อินเทอร์เน็ต ก็ควรให้มีประชาสัมพันธ์
ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของข่าวสารทางการเมืองที่มีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเรา
และชักชวนประชาชนเข้าร่วมประชาสัมพันธ์ด้วยเพื่อให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองให้มาก
ยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในคราวต่อไป

ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขต
เทศบาลตำบลหนองเปิน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์